

2019

ons

Jaarverslag

KBO-Brabant
Belangenvereniging van senioren

Redactie

Leo Bisschops
Marieke Hageman
Wilma Schrover

Foto's

Simone Best
Roland van den Eijnden
Anne Hamers
Ivo Hutten
Roy Lazet
Sanne van der Most
Arnold Reijneveld
Timo Reisiger
Paolo Bouman
Omroep MAX
Museum Krona
Klooster Megen
Shutterstock

Uitgever

KBO-Brabant
Albert Luthulilaan 10
Postbus 3240
5203 DE 's-Hertogenbosch

Telefoon: (073) 644 40 66
E-mail: info@kbo-brabant.nl
Website: www.kbo-brabant.nl
Facebook: www.facebook.com/kbobrabant
Twitter: [@kbo_brabant](https://twitter.com/kbo_brabant)

KBO-Brabant
Belangenvereniging van senioren

4/ Inleiding

In 2019 veel aandacht voor woon-/zorgvraagstuk en pensioenen.

6/ Wonen en zorg

Dringend appèl op de bereidheid om gezamenlijk te gaan werken aan de noodzakelijke oplossingen.

10/ Pensioenen

Volop actie in 2019 met deelname aan een landelijke actiedag, een bodemprocedure tegen de Nederlandse Staat, een petitie en pensioenbijeenkomsten in vier regio's.

14/ Mobiliteit

Grote problemen met verlenging rijbewijs CBR; KBO-Brabant loste veel op voor zowel leden als niet-leden.

16/ Vitaliteit

Vrijwilligers opgeleid om tijdens vitaliteitsdagen bij leden een aantal vitaliteitsmetingen te doen en het gesprek aan te gaan over gezondheid.

18/ Armoede

Regionale bijeenkomsten om onze bestuurders van Afdelingen en Kringen te informeren over de manier waarop ze werk kunnen maken van armoede onder senioren.

20/ Activiteiten voor leden

Ook in 2019 weer een waaier aan ontspannende en zingevende activiteiten die wij rechtstreeks voor leden in heel Brabant organiseren.

24/ Ons Gesprek

In 2019 zijn zogeheten bezoekers opgeleid om vanaf 2020 bij mensen thuis op aanvraag een diepgaand gesprek over het leven aan te gaan.

26/ Vrijwilligers

2019 was voor ons het jaar van de vrijwilligers. Fijn dat we met zoveel mensen mogen samenwerken!

28/ Brabant Remembers

Met negen Afdelingen namen wij de productie en uitvoering van het toneelstuk 'De weg naar vrijheid' ter hand. Een succesvol project waarbij oud en jong enthousiast samenwerkten.

32/ Onze overige diensten

Wat doen wij nog meer voor leden, voor Afdelingen, Kringen, voor de vereniging en met wie werken wij samen?

38/ Onze organisatie

Leden van het Algemeen Bestuur, medewerkers, organogram, totaal aantal Kringen, Afdelingen en leden.

42/ Financiële gegevens

Overzicht van de Balans en de Staat van baten en lasten over 2019.

INLEIDING

1

Jaarverslag
2019
Inleiding

Dit verslag beschrijft het jaar 2019, maar kwam tot stand midden in de coronacrisis die onze provincie zo zwaar trof. Plots werd pijnlijk duidelijk waarom Wonen en Zorg niet alleen een belangrijk aandachtsgebied voor 2019 was voor KBO-Brabant, maar dat dit thema ook bovenaan onze prioriteitenlijst voor 2020 en volgende jaren zal moeten staan. Het langer-thuis-beleid, zo'n decennium geleden door de rijksoverheid ingezet, was in grote mate gebaseerd op de gedachte dat ouderen langer leven en dat liefst zo lang mogelijk zelfstandig wonend doen. In

de praktijk wordt echter steeds duidelijker dat langer thuis wonen niet zonder meer kan. De coronacrisis versterkt de noodzaak om dat meer nu versneld samen te gaan vormgeven in Brabant.

De basis voor een andere aanpak is gelegd in 2019. KBO-Brabant

nam het initiatief tot een provinciaal manifest, gericht op de provinciale verkiezingen. Met tien maatschappelijke organisaties werd bij de

politieke partijen in Brabant bepleit om in de komende bestuursperiode in te zetten op Wonen en Zorg in Brabant en om dat niet vanuit een bestuurlijke koker te doen, maar samen met het maatschappelijk middenveld, waaronder in het bijzonder ouderen zelf.

Het pleidooi werd warm ontvangen door de nieuwe gedeputeerde Marianne van der Sloot. Samen met KBO-Brabant voorzitter Leo Bisschops wist ze minister Hugo de Jonge, gast tijdens het jaarcongres van KBO-Brabant, te overtuigen om als rijks- en provinciale overheid samen met maatschappelijke partners in Brabant tot een gezamenlijke aanpak te komen. Helaas viel korte tijd na het congres de Brabantse bestuurscoalitie uit elkaar en trad gedeputeerde Van der Sloot af. Dat is meer dan jammer want de provincie is een niet te missen bestuurslaag om grote transitie's, zoals het woon-/zorgvraagstuk, op een verantwoorde manier uit te voeren. Het overleg met het ministerie van VWS daarover loopt door, maar we kunnen niet ontkennen dat we een gevoel van urgentie node misten. Alle overheidsmiddelen worden besteed aan landelijke plannen, voor de lokale uitvoering is niets beschikbaar. We gaan ervan uit dat het coronavirus een wake up-call is.

Natuurlijk hebben we meer gedaan in het

verslagjaar dan lobbyen voor Wonen en Zorg. We hebben een succesvol aantal pilots van ons Vitaliteitsproject uitgevoerd, mede mogelijk gemaakt door een subsidie van Stichting Dioraphte. Hiermee is dit project een vast onderdeel van ons aanbod aan Afdelingen en leden van KBO-Brabant geworden. Het toneelstuk 'De weg naar vrijheid' is maar liefst 29 keer opgevoerd voor uitverkochte zalen. Negen lokale KBO's en heel veel jongeren hebben geparticipeerd in ons succesvolle toneelproject in het kader van Brabant Remembers 75 jaar bevrijding. Het werd mede mogelijk gemaakt door een subsidie voor maatschappelijke diensttijd (MDT) van ZonMw.

Ook is samen met het Netwerk Palliatieve Zorg vorm gegeven aan het project Ons Gesprek. Steeds meer mensen ontvangen zorg thuis in plaats van in een instelling, maar daarmee valt een natuurlijke weg naar bijvoorbeeld de geestelijk verzorger van de instelling weg als het gaat om levensvragen waar mensen op latere leeftijd mee kunnen zitten. KBO-Brabant heeft nu een goed opgeleid team van vrijwilligers die dit goede gesprek met mensen kunnen voeren. Het expertteam Armoede van KBO-Brabant heeft flink werk gemaakt van het groeiend armoedeprobleem onder ouderen, resulterend in onder meer deelname aan een hoorzitting in de Tweede Kamer. Diverse problemen én oplossingsrichtingen zijn aangedragen die nu nader worden onderzocht en in 2020 besproken met de verantwoordelijk staatssecretaris.

Veel individuele leden en niet-leden zijn geholpen met de verlenging van hun rijbewijs nadat ze 75 jaar waren geworden. De administratieve en technische problemen bij het CBR stapelden zich op en duren nog altijd voort, maar KBO-Brabant mag wel via de achterdeur naar binnen om schrijnende gevallen op te laten lossen. Vele bedankjes in de vorm van kaartjes, mailtjes, taartjes en bloemetjes vielen ons ten deel.

Onze communicatiemedewerkers zijn druk geweest met het vernieuwen van onze website en met het begeleiden van de webmasters van onze Afdelingen, zodat we inmiddels allemaal over zijn op een nieuwe website met een eigentijdse uitstraling.

Ons lidmaatschap van de landelijke Koepel Gepensioneerden heeft ertoe geleid dat

Leo Bisschops voorzitter is geworden van diens landelijke commissie Zorg, Wonen, Welzijn. Noud van Vught heeft zitting in het bestuur van de Koepel, met ruim 300.000 senioren een in belang groeiende factor van betekenis in Den Haag. De Koepel neemt onder meer deel aan de uitwerking van het Pensioenakkoord dat nu in een cruciale fase is beland. Ouderen hebben alle reden om de ontwikkelingen met argwaan tegemoet te zien. We zitten er bovenop, al is het maar omdat we in het verslagjaar ook een bodemprocedure tegen de Nederlandse Staat zijn begonnen. Hoe lang die ook op zich laat wachten door allerlei ontwikkelingen, waaronder opnieuw corona, we laten niet los.

In het verslagjaar 2019 zijn de op basis van het werkplan 2019 voorgenomen activiteiten goeddeels uitgevoerd. Er zijn een aantal verschillen te constateren tussen begroting en realisatie, nader toegelicht in het financieel verslag. Deze verschillen hebben ertoe geleid dat het saldo resultaat over 2019 uiteindelijk 27.053 euro negatief was.

**Algemeen Bestuur
KBO-Brabant,
's-Hertogenbosch,
30 maart 2020**

WONEN EN ZORG

2

Jaarverslag
2019
Wonen en
Zorg

In 2040 is een op de vier Brabanders 65 jaar of ouder. De komende decennia verdubbelt het aantal Brabantse vijfenzestigplussers van ruim 470.000 in 2016 naar 730.000 in 2040. Er vindt zelfs een dubbele vergrijzing plaats: de hoogste leeftijdsgroepen, 75plus, groeien het sterkst. En het aantal ouderen met dementie groeit mee. Tegelijkertijd verandert ook de samenstelling van huishoudens. In 2050 bestaat 42 procent van de huishoudens uit alleenstaanden en vooral het aantal alleenstaanden van 75 jaar en ouder neemt sterk toe.

Bekend is dat senioren, naarmate hun leeftijd stijgt, meer zorg nodig hebben. En ook daar dreigt een probleem, want het aantal beschikbare professionele zorg handen neemt af. Van alle werkende Nederlanders werkt nu één op de zeven in de zorg. Door de groeiende zorgvraag zou dat in de toekomst één op de vier worden. Die zijn er niet, nog los van de vraag hoe we dat als samenleving zouden gaan betalen.

Daarnaast is het landelijk beleid erop gericht om de zorg zo lang mogelijk in de eigen omgeving, het eigen huis te bieden. De verzorgingshuizen zijn verdwenen, de toegang tot het verpleeghuis is aangescherpt. En langer thuis, in eigen omgeving, sluit aan bij wat senioren ook graag willen. Verbonden met je eigen sociale netwerk,

lokale clubs en voorzieningen. Ook goed openbaar vervoer hoort daarbij. Dit alles brengt grote maatschappelijke uitdagingen met zich mee op het gebied van passende huisvesting, zorg en welzijn. Uitdagingen waarop tijdig moet worden ingespeeld.

Brabant is rijk aan initiatieven, gericht op het langer thuis wonen. Tegelijk is ook de minister gestart met een ambitieus beleid met de naam Langer Thuis en heeft daarvoor in deze kabinetsperiode zelfs € 340 miljoen beschikbaar. Alleen komt daarvan aantoonbaar weinig in Brabant terecht. Sociale vernieuwing aan de basis enerzijds en landelijk beleid anderzijds, schuiven als ijsschotsen over elkaar heen.

Voor KBO-Brabant alle reden om niet alleen de vinger aan de pols te houden op het gebied van wonen, zorg en welzijn, maar ook om daadwerkelijk overheden, instanties en organisaties in beweging te krijgen om goede initiatieven te initiëren en uit te bouwen. Zo veel mogelijk samen met andere organisaties voor een zo groot mogelijk draagvlak. In 2019 zijn we daarom volop in actie geweest.

Februari

In februari brachten wij het 'Manifest Samen doen, samen oplossen' uit en boden dat op maandag 11 februari samen met negen andere maatschappelijke organisaties aan de lijsttrekkers van de provincie Noord-Brabant aan, in aanloop naar de provinciale Statenverkiezingen.

In het manifest wordt de hand uitgestoken naar de Provincie voor samenwerking, maar er wordt ook een dringend appèl gedaan op de bereidheid om gezamenlijk te gaan werken aan de noodzakelijke oplossingen.

Het manifest is inmiddels uitgewerkt tot een projectplan wonen en zorg voor senioren in Brabant. Dit ligt bij de provincie en bij minister De Jonge.

18 maart manifestatie in Oirschot gepland met minister Hugo de Jonge

De manifestatie in Sociaal Cultureel Centrum De Enck in Oirschot op 18 maart liep anders dan gepland. Aanvankelijk werd de bijeenkomst samen met CDA Brabant georganiseerd en zou ook minister Hugo de Jonge (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) deelnemen. Maar vanwege de aanslag in Utrecht die ochtend moest de minister in Den Haag blijven voor crisisberaad.

Voorzitter Leo Bisschops en drie andere panelleden

gingen in op oplossingen die op dit moment al bijdragen aan passend langer thuis wonen. De andere drie panelleden: Dianne Engels, voorzitter van de raad van bestuur van Joris Zorg, Henk Geene, auteur en kartrekker van de transitie wonen/zorg voor senioren in het Land van Cuijk en Niek Bargeman, senior adviseur Bevolking en Wonen van de Provincie.

Conclusie van deze eneroverende bijeenkomst: senioren willen meedenken en inhoud geven aan de vraag hoe onze samenleving er uit moet zien. Daarin willen wij onze rol en verantwoordelijkheid dragen. We zijn er, met al onze ervaring en kwaliteiten, en laten ons niet in een hoek drukken. Een gezamenlijke aanpak is de enige manier om deze maatschappelijke uitdaging aan te gaan.

De tien maatschappelijke organisaties zijn:

- KBO-Brabant
- PVGE
- PCOB
- Netwerk Oudere Migranten Brabant
- BRIZ
- Zorggroep RCH Midden-Brabant B.V.
- PGraad Zorgvernieuwing Psychogeriatric
- School voor Zorg & Welzijn ROC Tilburg
- Koepel Zorgcoöperaties Zuid-Nederland
- Alzheimer Nederland diverse afdelingen in Brabant

Henk Kamp spreker op Algemene Vergadering KBO-Brabant 4 juli 2019

Henk Kamp is voorzitter van ActiZ, branchevereniging van bijna 400 organisaties die actief zijn op het gebied van zorg en ondersteuning aan onder andere ouderen. Hij maakt zich zorgen over de toekomst van de ouderenzorg. Daarom wil de ActiZ-voorzitter een brede maatschappelijke discussie aanwakkeren. 'En we hebben daarbij de inbreng van een organisatie als KBO-Brabant hard nodig. Hoe meer ik me in deze materie verdiep, hoe ongeruster ik word. Hoe krijgen onze ouderen, ook over tien, twintig en dertig jaar, de zorg die ze verdienen? We moeten dit vraagstuk als samenleving oplossen: landelijke en regionale overheid, zorginstellingen en woningcorporaties moeten samen met vrijwilligers, mantelzorgers en de mensen waar we het voor doen zoeken naar oplossingen.' ActiZ en KBO-Brabant kunnen hierin samen optrekken.

Voorzitter Leo Bisschops: 'Dan kunnen we echt spijkers met koppen gaan slaan!'

KBO-Jaarcongres: 1+1=3! op 3 oktober

Ook op ons congres besteedden we uitgebreid aandacht aan de wonen/zorg problematiek. Eigenlijk een vervolg op 18 maart. Op 3 oktober was minister De Jonge van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wel in de gelegenheid om met ons van gedachten te wisselen. Voor een overvolle zaal.

De minister erkent de problematiek. Toch wil hij niet alles negatief bekijken: 'We moeten

niet doen alsof er een tsunami aan ouderen op ons afkomt en dit slecht is. Het is mooi dat we ouder worden en vitaler blijven.' De Jonge is van mening dat senioren zelf vaak ook liever langer thuis wonen. Hoewel hij het langer thuis wonen wil stimuleren, vindt hij té lang thuis wonen onverstandig. 'Het moet niet zo zijn dat mensen geïsoleerd raken en vereenzamen.' Volgens de minister moet er dan ook een woonvorm komen 'tussen het langer thuis wonen en het verpleeghuis in'. Kleinschalige initiatieven, waar senioren elkaar helpen.

Tijdens het congres licht de minister de aanpak van de overheid toe: het rijksprogramma Langer Thuis. Het sterk vergrijzende Brabant telt echter nog maar een handjevol Langer Thuis-projecten. 'Er zijn weliswaar heel veel initiatieven in Brabant, maar deze haken nog niet aan bij het beleid van de Rijksoverheid. Het verschil tussen de systeemwereld van de overheid en de leefwereld

van Brabantse senioren is nog te groot', stelt Bisschops. De Jonge is voornemens om intensiever te gaan samenwerken met Brabantse ouderenorganisaties zoals KBO-Brabant: 'In een succesvolle aanpak draait het niet alleen "om de regels en de pegels"; er moeten concrete plannen komen die wortel schieten en gericht zijn op alledaagse problemen van Brabantse senioren.' Volgens de minister zijn vrijwilligers onmisbaar bij het aanpakken van de maatschappelijke uitdagingen. Hij complimenteert dan ook het aanwezige publiek: 'Jullie zijn goud waard. Stel dat we in Den Haag de deuren een week sluiten, dan merkt u daar niets van. Maar als u als vrijwilliger uw werkzaamheden een week neerlegt, dan heeft ons land direct een groot probleem.'

Volgens spreker Marianne van der Sloot, destijds nog gedeputeerde Samenleving, Cultuur en Erfgoed van de provincie

Noord-Brabant, dragen vrijwilligers in grote mate bij aan de leefbaarheid in Brabant: 'De Provincie wil de Brabantse daadkracht en energie een duwtje in de rug geven. Samen met Brabanders willen we pilots starten in dorpen of wijken, zoeken naar oplossingen om deze vervolgens verder uit te rollen. En dat kunnen we alleen samen met onze netwerken, waaronder KBO-Brabant.'

Alex Brenninkmeijer, hoogleraar, lid van de Europese Rekenkamer en voormalig ombudsman, onderstreept het belang van een gezamenlijke dialoog: 'Een kloof kan enkel worden gedicht, als er regelmatig persoonlijk contact is, als mensen serieus worden genomen en vanuit respect en gelijkwaardigheid worden behandeld. En heel belangrijk: als er vanuit vertrouwen wordt gehandeld.'

Minister De Jonge neemt na afloop nog even tijd om met de vrijwilligers kennis te maken en laat zich bijpraten over de initiatieven. Tot slot geeft Leo Bisschops de minister een boodschap mee richting Den Haag: 'Als seniorenorganisatie met 130.000 leden, waarvan een groot deel zich als vrijwilliger inzet, komen wij niet iets halen, maar juist iets brengen. Maak gebruik van onze infrastructuur, ons potentieel en onze kracht! Meerwaarde ontstaat wanneer overheid en maatschappelijk middenveld goed

samenwerken: 1 + 1 = 3!' De voorzitter blikt tevreden terug op het jaarcongres: 'Minister De Jonge heeft toegezegd op korte termijn met KBO-Brabant en de Provincie om de tafel te gaan om een inhaalslag te maken. Dan kunnen we écht spijkers met koppen gaan slaan!'

PENSIOENEN

3

Jaarverslag
2019
Pensioenen

Al langere tijd staat het besteedbaar inkomen van gepensioneerden onder druk. Veel aanvullende pensioenen worden al jaren niet geïndexeerd en dreigen zelfs gekort te worden. Allerlei belastingvoordelen voor werkenden zijn aan de neus van gepensioneerden voorbij gegaan en fiscale tegemoetkoningen voor ouderen zijn afgebouwd of afgeschaft. Maar de kosten voor levensonderhoud nemen wel toe; met name huur-, energie- en zorgkosten.

Landelijke actiedag pensioenen op 18 maart

KBO-Brabant kwam medio maart opnieuw in actie voor een beter pensioen. De vakbonden namen het initiatief voor deze landelijke actiedag, waarbij KBO-Brabant zich aansloot. Aanpassing van de pensioenregels is nodig, stelt voorzitter Leo Bisschops. Maar geen té drastische aanpassing.

‘Wij verdienen een goed pensioen’ – dat is de leus waarmee de FNV actievoert voor verbetering van het pensioenstelsel. In die leus kan KBO-Brabant zich vinden. Voorzitter Leo Bisschops: ‘Onze boodschap is in grote lijnen

dezelfde als die van de vakbonden. Vandaar dat we na de debatmanifestatie van november 2018, met vooral organisaties van senioren, nu samen actievoeren met de vakbonden.’

De landelijke actiedag op 18 maart, waarbij door het hele land verschillende kleinere en grotere acties werden gehouden, was het initiatief van vakbonden FNV, CNV en VCP. Sinds het overleg tussen overheid, werkgevers en werknemers eind november vastliep, is de situatie ingewikkelder geworden, zegt Bisschops. ‘De overheid wil alleen maar praten over een totaalpakket van maatregelen om het pensioenstelsel aan te passen. Als werkgevers, werknemers en de overheid het over één

deelonderwerp niet eens worden, gebeurt er helemaal niets. Daardoor zitten we op dit moment in een situatie die doet denken aan een gijzeling.'

De discussie over de toekomst van het pensioenstelsel is ingewikkeld en vaak vol van jargon. Maar de kern van de boodschap van vakbonden en KBO-Brabant is helder, zegt Bisschops. 'Onze belangrijkste punten zijn: houd de AOW-leeftijd op 66 jaar, beboet de werkgever niet langer als mensen eerder met pensioen willen, zorg ervoor dat pensioenen met de inflatie mee kunnen stijgen en geef zzp'ers, uitzendkrachten en flexwerkers ook een goede mogelijkheid om pensioen op te bouwen.'

KBO-Brabant en andere organisaties gaan door met actievoeren tot er een eerlijker pensioenstelsel is, stelt Bisschops. 'Het stelsel hoeft niet helemaal op de schop, zoals dit kabinet liefst wil. Ons pensioenstelsel heeft solide fundamenten, die we in stand moeten houden. Maar het huidige stelsel heeft een aantal onwenselijke gevolgen voor verschillende groepen. De oplossing daarvoor kunnen we niet voor ons uit blijven schuiven. We móeten er uitkomen.'

De belangrijkste actiepunten

- Houd de AOW-leeftijd op 66

Overheid, werkgevers en werknemers spraken eerder af dat de AOW-leeftijd omhoog gaat als de levensverwachting stijgt.

Die koppeling vinden de vakbonden nu onhoudbaar; zij willen de AOW-leeftijd op 66 jaar houden.

- Laat pensioenen met de inflatie meestijgen

De stijging van pensioenen moet gelijke tred houden met de stijging van de kosten van levensonderhoud. De afgelopen jaren zijn de meeste pensioenuitkeringen echter niet verhoogd, soms zelfs verlaagd.

- Zzp'ers

Zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers), uitzendkrachten en flexwerkers bouwen vaak geen pensioen op. Daardoor bestaat het risico dat deze mensen over een aantal jaren, als ze met pensioen gaan, in financiële problemen komen. Voor hen moet het daarom makkelijker en aantrekkelijker worden een spaarpotje voor de oude dag aan te leggen.

KBO-Brabant spande in september een bodemprocedure aan tegen de Nederlandse Staat

Na jaren van bijeenkomsten, acties, brieven, persberichten en lobbygesprekken, vonden wij het tijd voor andersoortige actie: KBO-Brabant stapte op 23 september samen met de Stichting PensioenBehoud naar de rechter om een bodemprocedure te starten. Deze procedure wordt financieel gesteund door de Vereniging van Gepensioneerden Pensioenfonds PGB (VVG-PGB), de Vereniging van Oud Hoogovens Medewerkers (VOHM), de Vereniging van Gepensioneerden van AkzoNobel (VGAN) en diverse andere verenigingen en particulieren. Er werd een gezamenlijke website aangemaakt en een rekening opengesteld omdat velen te kennen gaven de actie financieel te willen ondersteunen.

De belangrijkste hindernis voor het verhogen van de pensioenen zijn de grote reserves die pensioenfondsen verplicht moeten aanhouden om in de toekomst aan hun verplichtingen te kunnen voldoen. Dit gebeurt omdat veel pensioenregelingen – naar onze mening onterecht – als uitkeringsovereenkomst worden behandeld. De strenge rekenmethodiek die

'Wij vonden het tijd voor andersoortige actie'

Laat pensioenen met de inflatie meestijgen

daarvan het gevolg is, lijkt op grond van EU-recht echter niet te gelden voor regelingen die feitelijk en juridisch geen uitkeringsovereenkomst zijn. Omdat alle risico's bij de deelnemer liggen, hebben deze regelingen meer het karakter van een premieovereenkomst: alleen de premie staat vast, maar de hoogte van het pensioen wordt niet gegarandeerd. Dat is de inzet van onze advocaten Hans van Meerten (hoogleraar Europees pensioenrecht) en Koen Vermeulen (GMW Advocaten). De bodemprocedure kan een kwestie van lange adem zijn. Waarschijnlijk komt de zaak in 2020 voor de rechter, maar dat hoeft niet de eerste en laatste keer te zijn.

Petitie gestart

KBO-Brabant startte in het najaar samen met KBO-PCOB, PVGE, Omroep MAX, Stichting PensioenBehoud, Vereniging Pensioenverlies, 50PLUS, DENK, FvD, PVV en SP een petitie. Op de website kominactievooruwpensioen.nl kon en kan men deze actie steunen. Op 20 november 2019 nam minister Koolmees de tussenstand van bijna 60.000 handtekeningen in ontvangst.

Publiciteit rond pensioenen

Op 25 juli was directeur Wilma Schrover te gast in het programma Hollandse Zaken van Omroep Max. De week stond bij het programma in het teken van de verdere aantasting van de pensioenuitkeringen. In de uitzending:

hoe een maand na het afsluiten van het pensioenakkoord de pensioenuitkeringen weer fors gekort dreigden te worden. De Nederlandse polder van werkgevers en vakbonden riep triomfantelijk dat met het akkoord mensen sneller een hoger pensioen zouden krijgen. Ook werd de kans op korten kleiner, zeiden ze. Maar meer dan 10 miljoen Nederlanders moesten nu toch vrezen dat hun pensioen of hun pensioenopbouw omlaag gaat. Soms fors.

Op 26 juli en 8 augustus werd in het Eindhovens Dagblad en in het Brabants Dagblad een opinieartikel van de hand van voorzitter Leo Bisschops gepubliceerd met als titel: 'Rekenrente bij pensioenen is strijdig met EU-richtlijn, de maat is helemaal vol.' KBO-Brabant en de Stichting PensioenBehoud kondigden aan de staat voor de rechter te slepen.

Op onze website www.kbo-brabant.nl houden wij een aparte pagina bij met alle actuele informatie over het pensioenstelsel.

Pensioeninformatiebijeenkomsten in november

Om onze achterban en andere belangstellenden te informeren over de gang van zaken rond pensioenen werden er in november vier openbare regionale informatiebijeenkomsten georganiseerd. KBO-Brabant en pensioenexpert Rob de Brouwer lichtten de vele ontwikkelingen op dit gebied toe. Ze werden druk bezocht en daarom kwam er in januari 2020 nog een vijfde bijeenkomst. Hiervan werd een film gemaakt die via YouTube op onze website te bekijken is.

Informatiebijeenkomsten met Rob de Brouwer

MOBILITEIT

4

**Jaarverslag
2019
Mobiliteit**

**Grote problemen
met verlenging
rijbewijs CBR;
KBO-Brabant
loste veel op
voor zowel leden
als niet-leden!**

Het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR), de instantie die de rijvaardigheid van bestuurders beoordeelt, had in 2019 nog steeds grote achterstanden. Dat leverde grote problemen op voor veel 75-plussers.

Mensen van boven de 75 jaar moeten minstens eens per vijf jaar medisch worden gekeurd als ze hun rijbewijs willen verlengen. Het CBR had al in 2018 een enorme administratieve achterstand opgelopen. Het gevolg was (en is nog steeds) dat verscheidene senioren met zeer lange wachttijden te maken hadden. Zij zaten of zitten weken en soms zelfs maanden zonder een geldig rijbewijs, hoewel ze de verlenging tijdig hadden aangevraagd en medisch waren gekeurd.

Diverse politieke partijen en maatschappelijke organisaties hebben in 2019 aangedrongen op een oplossing voor de senioren die buiten hun eigen schuld om zonder geldig rijbewijs zijn komen te zitten.

75 plusregeling

Meerdere Kamerleden hebben gepleit voor een tussenoplossing voor bestuurders met een verlopen rijbewijs als gevolg van de lange wachttijden bij het CBR. De Tweede Kamer heeft in september ingestemd met een AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) waardoor specifieke groepen bestuurders tijdelijk zouden kunnen doorrijden met het verlopen rijbewijs. Deze AMvB is sinds 1 december 2019 van kracht. De beperking is dat bestuurders met de 75 plusregeling niet in het buitenland mogen rijden. Dit heeft opnieuw tot problemen geleid voor mantelzorgers, werkende senioren en mensen die een vakantie hadden geboekt in het buitenland. Ook hierop is KBO-Brabant ingesprongen. De minister was coulant inzake onkostenvergoeding van met name

de spoedprocedure bij de gemeente voor het aanvragen van een nieuw rijbewijs.

Bemiddeling KBO-Brabant bij verlengen rijbewijs

KBO-Brabant heeft een directe lijn met het CBR, waardoor wij gedupeerden snel kunnen helpen. Zo hebben wij in 2019 vele honderden gedupeerden binnen zeer korte tijd kunnen voorzien van een verlengd rijbewijs. De reacties die wij hierop kregen zijn hartverwarmend. Een voorbeeld:

'Ik sta paf! Na ons telefoongesprek van 21 juni heeft u het CBR een mail gestuurd over mijn casus. Nog dezelfde dag ontving ik een mailtje van het CBR dat er een document was toegevoegd aan mijn dossier in 'Mijn CBR'. Dat was de eerste reactie sinds een ontvangstbevestiging van mijn gezondheidsverklaring op 28 maart. Al mijn telefoontjes naar het CBR hadden nul komma nul effect; één mailtje van KBO-Brabant en bingo! Het resultaat: ruim voor de streefdatum heb ik mijn nieuwe rijbewijs kunnen ophalen. Kortom, ik ben u zeer erkentelijk!'

Kostenvergoeding bij het CBR aanvragen? KBO-Brabant helpt!

Door de fouten en achterstanden bij het CBR zijn verscheidene mensen financieel gedupeerd. Zij hebben extra kosten gemaakt voor bijvoorbeeld alternatief vervoer in de periode dat ze geen geldig rijbewijs hadden, maar ook doordat gezondheidsverklaringen opnieuw moesten worden ingestuurd nadat het CBR ze was kwijtgeraakt. KBO-Brabant bood iedereen die daarom vroeg hulp bij het aanvragen van een kostenvergoeding.

Hoorzitting bij de Tweede Kamer

Voorzitter Leo Bisschops en gedupeerd KBO-lid Antoon van den Heuvel namen deel aan het Rondetafelgesprek bij de Tweede Kamer op 21 februari over de problemen bij het CBR. In een hoorzitting hebben zij de ervaringen van senioren toegelicht. Zo kwam Antoon van den Heuvel in de problemen met de mantelzorg voor zijn echtgenote, die kampte met een langdurige beenbreuk: 'Mijn vrouw kón niet rijden, ik mócht het niet.' Het programma Zembla

'Ik sta paf!'

(op NPO 2) deed onderzoek en wijdde op 18 april een hele uitzending aan de chaos bij het CBR. KBO-Brabant leverde informatie aan voor dit programma en ook Antoon van den Heuvel werd geïnterviewd. Ook opnames van voornoemd Rondetafelgesprek met Antoon van den Heuvel en Leo Bisschops werden uitgezonden in Zembla.

In de media

Omdat wij ons zo hard maakten voor het oplossen van problemen, waren we vaak in de media. Zoals eerder genoemd op 18 april bij het programma Zembla. In het programma Hart van Nederland/SBS 6 op 11 juli was onze voorzitter Leo Bisschops aan het woord en een KBO-lid deed als gedupeerde zijn verhaal. Ook op 11 september was Leo Bisschops weer te gast in ditzelfde programma.

Veel kranten volgden onze acties: in de Telegraaf, Eindhovens Dagblad, Brabants Dagblad en BN/de Stem verschenen diverse malen artikelen.

Op onze eigen website werd en wordt een aparte pagina bijgehouden met nieuws, met dankbare reacties van mensen die zijn geholpen en met een lijst van veel gestelde vragen en antwoorden.

**Kostenvergoeding
bij het CBR
aanvragen?
KBO-Brabant helpt!**

5

Jaarverslag
2019
Vitaliteit

Gezond ouder worden, dat willen we allemaal wel. En daar hoef je in feite geen bijzondere dingen voor te doen. Maar hoe gezond ben je eigenlijk als senior? Aan de hand van tests, metingen en gesprekken krijgen onze leden inzicht in hun gezondheid, via het project Ons Vitaal Brabant, waarbij zogenaamde vitaliteitsdagen worden georganiseerd. Bij de begeleiding daarvan zijn tientallen vrijwilligers betrokken.

Waarom worden deze Vitaliteitsdagen gehouden? 2018 hadden wij als jaarthema Blauwe Zones. Dit project is daarop een vervolg. We denken namelijk graag mee met onze leden over hoe ze vitaal oud kunnen worden. De Blauwe Zones zijn gebieden op aarde waar mensen langer en gezonder leven dan elders. Het zijn regio's in onder andere Italië, Japan en Griekenland. De mensen daar doen eigenlijk niets bijzonders in de zin van heel veel sporten of powerfood eten. Ze eten gewoon gezond, bewegen genoeg, zorgen voor ontspanning en hebben sterke familiebanden.

Tijdens de Vitaliteitsdagen willen we senioren bekend maken met deze gezonde leefstijl. In 2019 ging het project van start. KBO-Brabant introduceerde voor het eerst vitaliteitsmetingen tijdens twee seniorenbeurzen, om een en ander

uit te testen. Helmond beet vervolgens het spits af. Begin juli werden daar drie dagen lang metingen gedaan en gesprekken gevoerd door een team van opgeleide vrijwilligers en studenten. Er wordt gefocust op gezondheid in plaats van op ziekte of beperkingen: wat kan iemand wél? Daarom zijn er geen medische professionals, maar vrijwilligers aanwezig. Zo helpen senioren elkaar onderling.

De Vitaliteitsdagen kwamen tot stand met behulp van Avans Hogeschool. Daar zijn ze bezig met het lectoraat 'active ageing' (actief ouder worden) en benieuwd naar hoever mensen zijn met het 'blauwe denken'. Met subsidie van de stichting Dioraphte, die sociale initiatieven steunt, zijn de vrijwilligers opgeleid en de benodigde materialen aangeschaft.

Inzicht in eigen gezondheid

Om mensen meer inzicht te geven in hun gezondheid, worden op verschillende plekken gewicht, lengte, body mass index (BMI), knijpkracht, stabiliteit, wandeltempo, zicht en gehoor gemeten. Verder is er een grote tafel waar deelnemers kunnen praten over zingeving of over andere onderwerpen waarover ze iets kwijt willen. Want belangrijker nog dan de metingen is het contact tussen deelnemers en vrijwilligers onderling.

Boeken Vitaliteitsdagen

De Vitaliteitsdagen zijn een groot succes. In het pilotjaar 2019 werden in totaal 8 dagen georganiseerd in de gemeenten Helmond, Hilvarenbeek, Eindhoven, en Zundert. Een Kring of Afdeling kan deze dagen boeken bij KBO-Brabant.

Meer
inzicht
in de
eigen
gezondheid

ARMOEDE

6

Jaarverslag
2019
Armoede

Armoedebeleid
van gemeenten
loopt ver uiteen,
armoede blijft
een verborgen
probleem

Ouderen met een AOW-uitkering en eventueel een klein pensioen, hebben soms grote moeite de eindjes aan elkaar te knopen. Velen schamen zich daarvoor, waardoor hun problemen vaak onzichtbaar blijven. Te veel Brabantse ouderen hebben een laag inkomen in combinatie met hoge woon- of zorgkosten en zijn terughoudend om daarover te praten.

Ondertussen schieten gemeenten – sinds een paar jaar verantwoordelijk voor armoedebeleid – schromelijk tekort en zijn de onderlinge verschillen groot. KBO-Brabant maakte in 2019 werk van het ondersteunen van mensen met een laag inkomen.

De grootste risicogroepen onder ouderen zijn chronisch zieken of gehandicapten, mensen met een heel klein aanvullend pensioen bovenop hun AOW, mensen die een tijd in het buitenland hebben gewoond of over de grens hebben gewerkt en daardoor minder AOW krijgen én mensen met weinig inkomen en hoge vaste lasten.

Lokaal niveau

De vrijwilligers van de KBO – de Wmo-cliëntondersteuners, ouderenadviseurs en belastinghulpverleners – helpen mensen individueel, bijvoorbeeld met het aanvragen van compensatie of het gebruik van bepaalde regelingen en toeslagen.

Op het niveau van de Afdelingen en Kringen wordt soms gepraat met gemeenten, om die onder druk te zetten de regelingen te verbeteren. Gemeenten hebben sinds een paar jaar de verantwoordelijkheid voor inkomensondersteuning van ouderen. De drie belangrijkste regelingen waar mensen een beroep op kunnen doen, zijn: kwijtschelding

Corrie van Brenk

van de gemeentelijke belastingen, steun vanuit de participatieregeling en een bijdrage vanuit de collectieve aanvullende zorgverzekering of de bijzondere bijstand. Het probleem is: elke gemeente hanteert een eigen inkomensnorm voor mensen die gebruik willen maken van deze regelingen. Bovendien is het aanvragen vaak erg ingewikkeld.

Landelijk niveau

Op landelijk niveau werd het armoedeprobleem onder de aandacht gebracht via cliëntondersteuner van KBO-Brabant Hans Van Dijk. Hij kaartte het aan bij de Tweede Kamerfractie van 50PLUS. Kamerlid Corrie van Brenk zorgde ervoor dat er op 3 juni een rondetafelgesprek met Kamerleden plaatsvond. Daarbij waren zowel ervaringsdeskundigen (arme ouderen)

als beroepsmatige deskundigen aanwezig. Per saldo blijkt Van Dijk met een positief gevoel terug op de bijeenkomst. 'Ik denk dat we kleine resultaten hebben geboekt, bijvoorbeeld met de mogelijke verhoging van de vermogensgrens voor het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen. Nu komen mensen niet voor kwijtschelding in aanmerking als ze meer dan 2.000 euro op de bank hebben staan.'

Handreiking en regiobijeenkomsten

KBO-Brabant ondersteunt Afdelingen en Kringen die werk willen maken van een beter armoedebeleid in hun gemeente. Daarvoor is onder meer de Handreiking Armoedebeleid opgesteld en worden in januari 2020 vier regionale bijeenkomsten gehouden om bestuurders van Afdelingen en Kringen te informeren. Vooralsnog moet de hulp vooral van gemeenten komen. Daar willen we ons met het expertteam Armoede de komende tijd voor inzetten.

Hans van Dijk

Activiteiten voor leden

Manifestatiebijeenkomst in Oirschot op 18 maart

De manifestatie in Sociaal Cultureel Centrum De Enck in Oirschot op 18 maart liep anders dan gepland. Aanvankelijk werd de bijeenkomst samen met CDA Brabant georganiseerd en zou ook minister Hugo de Jonge (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) deelnemen. Maar vanwege de aanslag in Utrecht die ochtend moest de minister in Den Haag blijven voor crisisberaad. Ondanks dat ging de bijeenkomst door, veel leden zijn gekomen om zich te laten informeren over de grote maatschappelijke uitdagingen op het gebied van passende huisvesting, zorg en welzijn. Uitdagingen waarop tijdig moet worden ingespeeld. Conclusie van deze eneroverende bijeenkomst: senioren willen meedenken en inhoud geven aan de vraag hoe onze samenleving eruitziet. Daarin willen wij onze rol en verantwoordelijkheid dragen.

Symposium: 'Verder na verlies' op 29 maart

Senioren hebben per definitie te maken met verlies en ook dát krijgt aandacht binnen KBO-Brabant. Want hoewel ontmoeting en gezelligheid belangrijke pijlers van onze vereniging zijn, is er ook aandacht voor meer serieuze zaken. Daarom organiseert de werkgroep Identiteit & Zingeving elk jaar een symposium waar we één specifiek onderwerp samen verkennen. In 2019 ging dat over verlies en ook over hoe je daarmee om gaat. Want hoewel elke senior per definitie te maken heeft met verlies, kijken we binnen KBO-Brabant graag ook naar de fase ná het verlies. Bij verliezen kun je denken aan het verlies van baan of van mobiliteit. Daarnaast heeft bijna elke oudere naast verloren of kampt zelf met verlies van gezondheid. Ook het moeten verhuizen naar een andere (kleinere) woning is vaak een ingrijpende gebeurtenis. Tijdens het symposium werd verkend hoe we daarmee omgaan, hoe we zin in ons leven houden en waaraan we de zin van ons leven ontleen. Hoofdspreker was psycholoog, bestsellerauteur en tv-persoonlijkheid Manu Keirse. Keirse beroerde de bijna 140 gasten regelmatig tot tranen toe. In de middag deed de zaal volop mee met interactie-theater Theducator en bedachten aanwezigen hoe ze zélf met verlies om zouden gaan.

Jazz in Duketown: dansmiddag voor senioren op 8 juni

Jazz in Duketown, wie kent het niet? Immers: traditiegetrouw staat het Pinksterweekend in 's-Hertogenbosch elk jaar in het teken van jazz. Overal bandjes en optredens, van wereldster tot lokale beroemdheid, tijdens Jazz in Duketown swingt heel 's-Hertogenbosch. En KBO-Brabant maakt daar graag deel van uit. Daarom organiseerden wij in 2019 voor het eerst een speciale Jazz-dansmiddag voor senioren. Ruim 85 leden hadden zich aangemeld om een middagje te swingen. Eén van de deelnemers kwam helemaal vanuit Gemert met een taxi naar 's-Hertogenbosch. Gehuld in een prachtige, rode dansjurk was ze er helemaal klaar voor om de dansvloer te betreden! De middag werd mede mogelijk door subsidie van de gemeente 's-Hertogenbosch.

Golfdag op 7 augustus

Golfen is goed voor iedereen, ook of misschien wel juist voor senioren. Immers: je bent de hele dag in beweging in de buitenlucht; golfen vergt het nodige van de concentratie en is goed voor de motoriek. In 2019 was er dan ook weer een Golfdag, met een clinic voor beginners en een 18-holeswedstrijd voor de meer ervaren spelers, toegankelijk voor alle leden.

De dag was georganiseerd door en vond plaats bij Golfclub Midden-Brabant in Esbeek.

Kloosterdag Megen: 'De kracht van kwetsbaarheid' op 23 augustus en 20 september

'Alles van waarde is weerloos' schreef Lucebert al in het gedicht 'De zeer oude zingt'. Het is een dichtregel die vele betekenissen oproept, maar misschien vooral verwijst naar wat klein en kwetsbaar is, en hoe dat het meest waardevolle is wat er bestaat. Dat sluit aan bij ons christelijke gedachtegoed. Daarom organiseerde de werkgroep Identiteit & Zingeving dit jaar een extra kloosterdag met als thema 'De kracht van kwetsbaarheid'. In het pittoreske Megen, onder de rook van Oss, staan twee kloosters die we beide bezochten en waar we met elkaar in gesprek gingen. We spraken met en luisterden naar één van de Zusters Clarissen en één van de Franciscaner-Broeders. Beide kloostergemeenschappen zijn gesteld op het leven dat zij leiden en ontvangen heel bewust maar beperkt publiek. Wij zijn dan ook blij en trots dat wij dit jaar niet één maar twee keer met een groep KBO-leden te gast waren. In totaal maakten ruim 80 KBO'ers kennis met dit unieke stukje Brabants religieus-cultureel erfgoed.

KBO Jaarcongres op 3 oktober: 1+1=3!

Op ons congres, waarvoor bestuursleden, leden en externe relaties waren uitgenodigd, besteedden we uitgebreid aandacht aan de wonen/zorg problematiek.

En dat in relatie tot de inzet van vrijwilligers, ons thema voor het jaar 2019. Minister De Jonge van Volksgezondheid, Welzijn en Sport was er om met ons van gedachten te wisselen, voor een overvolle zaal.

Ook Marianne van der Sloot, destijds nog gedeputeerde Samenleving, Cultuur en Erfgoed van de provincie Noord-Brabant, en Alex Brenninkmeijer, hoogleraar, lid van de Europese Rekenkamer en voormalig ombudsman, waren sprekers. Minister De Jonge heeft toegezegd op korte termijn met KBO-Brabant en de Provincie om de tafel te gaan om een inhaalslag te maken.

Kloosterdag in Museum Krona op 7 november

Weg van de massa is er ruimte voor verdieping. Daarom organiseerde de werkgroep Identiteit & Zingeving in november een dag van bezichtiging en bezinning in Museum Krona in Uden. Het museum (voorheen Museum voor Religieuze Kunst Uden) ligt binnen de muren van de abdij van de Zusters Birgittinessen. Met excursies naar bijzondere culturele of religieuze plekken in Brabant gaat de werkgroep op zoek naar dat wat normaal gesproken minder zichtbaar of slechts beperkt toegankelijk is. En dat mag gerust ook leuk zijn! Zo werd er in de ochtend stilgestaan bij het leven naar het voorbeeld van een heilige; in de middag was er een viering en aandacht voor religieuze kunst en het gebruik van kruiden. Zo'n 70 KBO'ers namen deel.

Pensioenbijeenvkomsten in vier regio's in november

Hoewel de economie in 2019 volop groeide, profiteerden de gepensioneerden daar niet van. Eerlijke informatie over ons pensioenstelsel ontbreekt stelselmatig en daarom organiseerde KBO-Brabant in november vier informatiebijeenvkomsten over dit onderwerp. KBO-Brabant-lid en pensioenexpert Rob de Brouwer

praatte leden en niet-leden bij over de ontwikkelingen. Want we hebben het beste pensioenstelsel ter wereld en toch wil onze overheid de pensioenen anders regelen. De Brouwer legde glashelder uit waaróm dat zo is. Ook werd er een film gemaakt van een van de bijeenkomsten. Die staat op onze website, na te zien voor wie er niet bij kon zijn.

Bridgekampioenschap finale op 5 november

Wist u dat zo'n honderd miljoen mensen in meer dan honderd landen bridge spelen? Bridge is leuk om te doen, niet moeilijk om te leren en goed om de hersenen actief te houden en andere senioren te ontmoeten. Reden genoeg voor KBO-Brabant om in samenwerking met de Bridgebond ook in 2019 weer het KBO-Brabant Bridgekampioenschap te organiseren. Ongeveer 100 enthousiaste leden deden mee. De finale vond plaats op 5 november in Berlicum. Toon van Aar en Harrie Lagarde waren de welverdiende winnaars en gingen met de wisseltrofee naar huis.

Kerstconcert op 18 december

Traditiegetrouw staat de werkgroep Identiteit & Zingeving elk jaar stil bij Kerst. Dit jaar organiseerde de werkgroep één kerstconcert op een centrale plek in Brabant, te weten in de Lucaskerk in Tilburg. Zo'n 100 KBO'ers uit Tilburg en omstreken genoten van de liederen van koor Stella Vocalis.

Lezingen: 'In gesprek over het levenseinde' door het jaar heen

Niemand praat graag over de dood of over sterven en toch moeten we er allemaal aan geloven. Daarom is het verstandig om wél met naasten in gesprek te gaan over het levenseinde. Zodat men, juist als de situatie nog niet aan de orde is, rustig zijn wensen kenbaar kan maken over wat men wel én per se niet wil. Dat er behoefte is aan dit aanbod blijkt wel uit de ervaringen van KBO-Steensel. Het bestuur daar had aanvankelijk zijn twijfels, want zo werd door verschillende leden gezegd: 'Over dat soort onderwerpen moet je niet praten.' Gelukkig zette het bestuur toch door. Er kwamen bijna 50 van de 140 leden. En de aanwezigen waren enthousiast. Meest gehoorde opmerking, in Steensel en ook bij de andere bijeenkomsten over dit onderwerp: 'Het is toch fijn om wat bewuster en dieper na te denken over het leven.' Deze lezing werd in 2019 door 28 Afdelingen aangeboden en daarmee werden zo'n 1.100 leden en niet-leden bereikt. De lezing is opgezet door KBO-Brabant en wordt gehouden door vijf goed getrainde vrijwilligers.

ONS GESPREK

8

Jaarverslag
2019
Ons Gesprek

Een diepgaand
gesprek
over het leven

Heb ik het wel goed gedaan? Of: is dit nu alles? Levensvragen waar mensen op latere leeftijd behoorlijk mee kunnen worstelen. Vooral als er niemand in de naaste omgeving is om ze mee te bespreken. Voor die mensen is het project 'Ons Gesprek' in het leven geroepen. Getrainde vrijwilligers van KBO-Brabant komen thuis op bezoek voor een diepgaand gesprek.

De aanleiding voor het project Ons Gesprek is tweeledig. Doordat ouderen worden geacht langer thuis te wonen, is de zorg in een instelling voor een groot deel verplaatst naar zorg thuis. Naast deze landelijke ontwikkeling gebeurde er ook iets binnen KBO-Brabant. Steeds vaker kregen we via onze thuisadministrateurs en cliëntondersteuners te horen dat er veel mensen zijn die nergens (meer) terecht kunnen met hun levensvragen. Samen met het regionaal Netwerk Palliatieve Zorg heeft KBO-Brabant daarom het project Ons Gesprek opgezet. Beide organisaties zitten heel dicht bij de doelgroep en kunnen daardoor dienen als toegangspoort tot het verkrijgen van zorg. Die zorg bestaat uit een serie persoonlijke, diepgaande gesprekken met vrijwilligers die hiervoor getraind zijn.

Luisteren, niet oordelen

Het project start op 1 maart 2020. Vrijwilligers met verschillende achtergronden hebben aan de training, die begon in de herfst van 2019, deelgenomen. Zij kregen informatie en praktijkoefeningen om te leren hoe ze een gesprek over levensvragen kunnen voeren. Het draait hierbij vooral om luisteren - en niet oordelen. Levensvragen kunnen overall over

gaan en staan bijvoorbeeld los van religie. Wanneer mensen ouder worden, kunnen vragen opkomen als: is dit nu alles? Of: heb ik het wel goed gedaan? Vragen die zij wellicht niet zo makkelijk met naasten willen of kunnen bespreken, omdat ze te gevoelig liggen of omdat deze naasten er niet (meer) zijn. De trainingen worden gegeven door professionals van het Centrum voor Ontmoeting in Levensvragen (COiL), De Vonk en Levenslint.

Zorgvraag

Omdat het project zelf nog moet starten, is het vooralsnog gissen waarover de gesprekken zullen gaan. We zullen in de praktijk moeten uitvinden waar de zorgvraag precies ligt. We hopen in deze fase vooral dat mensen zich uitgenodigd voelen om ons te benaderen, met wát voor vraag ook. Daar willen we geen richtlijnen voor geven, want ze mogen de hele breedte beslaan. We hebben regionale contactpersonen aangesteld die als eerste vraagbaak fungeren aan de telefoon. Zij zullen kort informeren naar de zorgvraag. Vervolgens zoeken zij een vrijwilliger van het project die past bij degene die belt. Het kan ook zijn dat de vragen beter kunnen worden besproken met een pastor of psycholoog; in dat geval

geeft de contactpersoon dit aan en worden de mogelijkheden besproken. We hopen de drempel om te bellen zo laag mogelijk te houden, en door samenwerking met wijkverpleegkundigen, palliatieve zorg en onze eigen vrijwillige cliënt-ondersteuners, ouderenadviseurs, belasting-Invulhulpen en thuisadministrateurs een extra duwtje te kunnen geven in onze richting.

Vrijwilliger Yvonne Kiwitz (71):

'Ik heb jarenlang als geestelijk verzorger gewerkt in een verpleeghuis. Na een ernstig ongeluk ging ik eerder met pensioen. Dat was vier jaar geleden. Toen ik hoorde over dit project was ik meteen enthousiast. Dit vrijwilligerswerk geeft me de kans iets zinvols te doen. Ik heb veel ervaring met gesprekken over levensvragen, zingeving en verlies. Toch vond ik de training nuttig en fijn. De groep bestond uit mensen met verschillende achtergronden. Sommigen kwamen uit de zorg, anderen hadden bijvoorbeeld als vertrouwenspersoon gewerkt. Het voelde meteen heel veilig en vertrouwd. Aan het begin van de training moesten we aangeven wat zingeving voor onszelf inhield. Vervolgens hebben we verschillende lagen van communicatie besproken. Van de meest oppervlakkige laag, bijvoorbeeld een gesprekje bij de kassa, tot een betekenisvol gesprek. We hebben samen bekeken hoe we in een eerste gesprek verdieping kunnen aanbrengen. En we hebben gesproken over vragen die tot een opening in een gesprek kunnen leiden én vragen die het gesprek juist kunnen verstoren. Ik heb daar zelf ervaring mee, met opmerkingen van mensen die je situatie

– onbedoeld – niet kunnen begrijpen. Misschien helpt het me wel dat ik zelf ervaringsdeskundig ben. Net als vele ouderen met mij overigens; vrijwel iedereen die ouder is, heeft te maken gehad met verlies. Of het nu om een overlijden gaat, om materieel verlies of om een lichaam dat beperkingen heeft.

Ik hoop dat we met dit project het gat kunnen vullen dat is ontstaan doordat ouderen langer thuis moeten blijven wonen en velen van hen niet langer lid zijn van een geloofsgemeenschap. In het verpleeghuis bezocht ik mensen voor een goed gesprek en kwam ik soms op de gang of bij de koffieautomaat iemand tegen met wie ik een diepgaand gesprek had. Bij mensen die thuis wonen, werkt dat anders. Zij zullen actief moeten zoeken naar iemand die zij kunnen vertrouwen en die een gesprek met hen wil voeren. Ik hoop dat we het project over de hele provincie kunnen uitbreiden en voor veel ouderen van betekenis kunnen zijn. Het gaat om ontmoeting, aandacht, luisteren, samen optrekken. Ook hoop ik dat het steeds normaler wordt om dit soort gesprekken met elkaar te voeren.'

'Vrijwel iedereen die ouder is, heeft te maken gehad met verlies'

Vrijwilliger Ton Abels (68):

'We hebben net een training van acht bijeenkomsten gehad. Dat was prettig: die voorbereiding zorgt voor een theoretisch kader, voor sturing en voor meer inzicht in het project. We hebben oefeningen en rollenspelen gedaan en besproken hoe het project eruitziet. Ik kom zelf uit de zorg; voordat ik met pensioen ging, werkte ik als verpleegkundige voor een GGZ-instelling. Op deze manier vrijwilligerswerk doen, voelt heel zinnig. Hoe het straks zal gaan, weet ik natuurlijk niet. De gesprekken kunnen behoorlijk diepgaand zijn. En over lastige onderwerpen gaan. Gelukkig hebben we de achtervang van een regionaal contactpersoon, een professional, voor als we er zelf niet helemaal uitkomen. Die contactpersoon

heeft ook het eerste persoonlijke contact met de ouderen. Na dat eerste gesprek gaan ze op zoek naar een vrijwilliger. Wij komen vervolgens ongeveer eens in de maand bij iemand langs. De frequentie en duur van het traject hangen natuurlijk helemaal af van de behoefte van degene met wie wij praten. De inhoud van de gesprekken kan ook erg verschillen per persoon. Sommigen zullen met bepaalde vragen zitten, anderen willen juist hun verhaal delen. Wij zijn er om te luisteren en te helpen waar we kunnen. Het is niet de bedoeling dat we echt deel gaan uitmaken van iemands leven, daarom is een traject ook eindig. Maar of het nu een kwartaal of een jaar duurt, als het goed is, zijn dan alle vragen beantwoord en is alles besproken.'

'Dit vrijwilligerswerk voelt heel zinnig'

VRIJWILLIGERS

9

Jaarverslag
2019
Vrijwilligers

Ontmoeting is een van de pijlers onder KBO-Brabant. We staan voor elkaar klaar, zo simpel is het. Die gedachte was ook de kern van het themajaar 2019, waarin de vrijwilliger de hoofdrol had.

Vereeniging KBO-Brabant heeft veel mogelijkheden om hulp te bieden. Met elkaar, voor elkaar. Ongeveer 10.000 van de KBO-leden zijn actief als vrijwilligers. Velen als bestuurder, maar ook als cliëntondersteuner, ouderenadviseur, thuisadministrateur, belastinghulp, organisator van sociaal-culturele evenementen, hulp bij de Vitaliteitsdagen, ambassadeur voor de brandweer, lid van de juridische helpdesk, hulp bij het bespreken van levensvragen, docent bij allerlei trainingen, verzorgers van lezingen ... En zo kunnen we nog wel even doorgaan! In 2019 werden velen van hen geportretteerd in ledenmagazine Ons. Al deze vrijwilligers worden door KBO-Brabant opgeleid en/of ondersteund. Samen zetten we de schouders eronder!

Waarom doen we graag vrijwilligerswerk?

Het Centraal Bureau voor de Statistiek onderzoekt jaarlijks wie er eigenlijk vrijwilligerswerk doen, en waarom. De motivaties? Plezier hebben en iets voor een ander willen doen. Ook interessant: een vrijwilliger met alleen basisonderwijs steekt meer tijd in vrijwilligerswerk (6,7 uur per week) dan iemand met een universitaire opleiding (3,7 uur per week). De laagst opgeleide Nederlanders geven hun vrijwilligerswerk een 7,8. De hoogst opgeleiden zitten daar net onder met een 7,5.

Dankjewel vrijwilligers!

Fijn dat we met zoveel mensen kunnen samenwerken!

Onze 10.000 vrijwilligers zijn het cement van de vereniging

Iedere vrijwilliger heeft zijn eigen talent

BRABANT REMEMBERS

10

Jaarverslag
2019
Brabant
Remembers

In het kader van de 75-jarige bevrijding van Brabant organiseerde KBO-Brabant in 2019 de productie en uitvoering van het toneelstuk 'De weg naar vrijheid'. Een project waarbij oud en jong samenwerkten; de jongeren in het kader van hun maatschappelijke diensttijd (MDT). De voorstelling trok volle zalen en enthousiaste reacties van deelnemers en publiek. Op negen locaties in Brabant werd het stuk opgevoerd.

Negen KBO-Afdelingen deden mee aan het toneelproject. 'De weg naar vrijheid' is in totaal 29 keer opgevoerd en trok ruim 4.800 toeschouwers. KBO-Brabant ontving subsidie van ZonMw om jongeren te betrekken bij het herdenken en vieren van onze vrijheid. Dat lukte dankzij de betrokken Afdelingen ruimschoots. In totaal deden 169 jongeren mee die gemiddeld genomen 47 uur van hun vrije tijd in dit project staken. En het mooiste is nog wel dat deze jongeren (volgens onafhankelijk onderzoek) hun maatschappelijke diensttijd bij onze organisatie een rapportcijfer van 7,5 gaven! Het aantal senioren dat als vrijwilliger betrokken is geweest, viel buiten de projectopdracht en is dus niet geteld. De inschatting is dat bij elke voorstelling tenminste 30 senioren als vrijwilliger betrokken waren.

Over het stuk

Speciaal voor KBO-Brabant schreef de bekende toneelschrijver Henny Lenkens een script over het dagelijks leven in WOII en rond de

bevrijding. Verwickelingen op en rond de boerderij van de familie Van Loon en de kruidenierswinkel Van de Ven staan centraal in het toneelstuk. Het verhaal speelt zich af in een fictief Brabants dorp en beschrijft twee werelden: enerzijds het dagelijks leven van de dorpsbewoners die tijdens de Duitse bezetting proberen de eindjes aan elkaar te knopen, anderzijds de wereld van onderduikers en het verzet. Het gaat in feite over de universele keuze tussen goed en kwaad. Afdelingen die wilden, konden het stuk laten aanpassen aan de lokale situatie. Lenkens: 'Vanuit hun rol van oma en opa hebben de KBO'ers natuurlijk vaak contact met jongeren, maar nu hebben ze echt iets sámen gedaan. Dat is bijzonder.' Het stuk bevatte specifieke rollen voor jongeren: 'Sommigen spelen mee in het stuk. En daarnaast zijn er tussen de scènes door vier muziekfragmenten met moderne dansen, speciaal voor jongeren. En ten slotte wordt elke scène ingeluid met een dialoog tussen een opa of oma en een kleinkind – bij wijze

'De Tweede Wereldoorlog is bij mij gaan leven toen mijn vader op hoge leeftijd ging vertellen over zijn ervaringen'

van bruggetje tussen de scènes. De slotscène is ook zo'n dialoog. Op het toneel was dus ruimte genoeg voor jongeren om een bijdrage te kunnen leveren.'

Betekenis voor Afdelingen

De deelnemende Afdelingen kwamen vrijwel maandelijks bij elkaar bij KBO-Brabant.

Aanvankelijk vooral in verband met de werving van jongeren, later ook om ervaringen uit te wisselen ten aanzien van begeleiding van jongeren en ook om elkaar te ondersteunen met organisatievragen. 'Hoe doen jullie dat met het decor? Waar huur je soldatenpakken? Welke muziek gebruiken jullie?'

Afdelingen gaven aan het heel erg leuk te vinden om elkaar te leren kennen en ideeën uit te wisselen. Verschillende Afdelingen gingen bij elkaars voorstelling kijken. De Afdelingen Oss-Ruwaard en Vinkel besloten zelfs om de krachten te bundelen en samen mee te doen, een waardevol experiment dat beide Afdelingen goed bevallen is.

Terugkijkend zijn alle bestuursleden die betrokken waren bij de organisatie enthousiast. De begeleiding van KBO-Brabant wordt geprezen en er wordt met veel plezier en trots teruggekeken op dit ambitieuze en

vernieuwende (want met jongeren samen uitgevoerd) project. Dat was terugkijkend. Want gedurende het proces leek het soms erg moeilijk en veel. Afdelingen vroegen zich af: 'Krijgen we wel genoeg jongeren? Lukt het financieel allemaal? Is het stuk niet te hoog gegrepen voor ons? Is het stuk eigenlijk wel leuk

en niet te zwaar?' Heel veel vragen en onzekerheden, waardoor menig bestuurslid er letterlijk wakker van heeft gelegen. Maar toen de voorstellingen begonnen, de zalen steeds uitverkocht waren, er extra voorstellingen ingepast moesten worden en het publiek steeds enthousiast was, toen was het leed ook weer snel geleden. En daarom hebben tenminste twee Afdelingen zelf alweer plannen gemaakt om dóór te gaan, óók met jongeren!

Het project is gesubsidieerd door ZonMw in het kader van de maatschappelijke diensttijd jongeren. Het project is uitgevoerd in samenwerking met Brabant Remembers van VisitBrabant en met Avans Hogeschool. Deze laatste zou aanvankelijk de jongeren werven, maar uiteindelijk is deze taak opgepakt door de lokale Afdelingen. De centrale projectleiding was in handen van KBO-Brabant, de lokale Afdelingen zorgden (met ondersteuning) voor de werving van jongeren en voor de organisatie en uitvoering van de voorstellingen.

De volgende Afdelingen deden mee aan Brabant Remembers:

- Asten-Heusden
- Dongen
- Eindhoven
- Haaren
- Moergestel
- Ravenstein
- Ruwaard en Vinkel
- Rijsbergen

'De samenwerking tussen jong en oud kan beide groepen een impuls geven: ik ben heel benieuwd hoe ze dat gaan ervaren'

Dit zeggen de Afdelingsbestuurders:

Trudy van Helmond is voorzitter van KBO-Kring Eindhoven: 'Wij hebben voor Brabant Remembers gewerkt met mensen met een beperking. Die zijn minder mobiel en zitten relatief wat vaker achter de geraniums thuis. Voor deze senioren was het dus niet alleen een unieke kans om toneel te spelen, voor hen betekende het ook nieuwe contacten opdoen, mensen leren kennen, erbij horen. Voorheen kenden zij elkaar niet; nu waren ze zelfs van plan een WhatsApp groep te starten; hoe mooi is dat?'

Dit project is hartstikke goed geweest voor de sociale cohesie! Ik vond het ook schitterend om te zien hoe onze acteurs boven zichzelf uit zijn gestegen, mensen kunnen zoveel meer dan ze denken. En dat geldt ook voor mensen van hoge leeftijd die allerlei 'makke' hebben. Ook dan kun je nog echt heel veel! Als ik terug kijk, moet ik zeggen: het was ongelooflijk veel werk, maar wat was het boeiend en wat hebben we een plezier gehad!'

'Wat was het
supergezellig
om mee
te doen!'

Onze overige diensten

Wegwijs in de Wmo met onze cliënt-ondersteuners

Hoe zorgen we ervoor dat senioren langer thuis kunnen blijven wonen? Om senioren wegwijs te maken in de wetgeving en de praktijk staan de onafhankelijke, vrijwillige Wmo-cliëntondersteuners van onze lokale seniorenverenigingen klaar om leden te helpen.

Iedereen die zorg, dagbesteding of hulpmiddelen nodig heeft, kan daarvoor sinds 2015 aankloppen bij de gemeente. Maar in Brabant hoeft een senior dat traject niet alleen in te gaan, omdat we zo'n 150 vrijwillige cliëntondersteuners hebben die ouderen graag helpen met hun Wmo-aanvraag. KBO-Brabant zorgt voor hun opleiding, bijscholing en certificering. Zo blijven onze cliëntondersteuners goed op de hoogte van wetsaanpassingen en andere ontwikkelingen en zijn zij in staat het Wmo-proces te bespreken, uit te zoeken waar men recht op heeft, gesprekken te voeren met bijvoorbeeld de gemeente en zo nodig, samen met onze juridische helpdesk, verder te helpen.

150
cliëntondersteuners

500
vrijwillige
ouderenadviseurs

Vrijwillige ouderenadviseurs, van alle markten thuis

Heeft men een vraag over regionale en lokale (zorg)voorzieningen en diensten, dan kan men die het best stellen aan een vrijwillige ouderenadviseur van een van onze lokale seniorenverenigingen. VOA's, zoals de vrijwillige ouderenadviseurs in de wandelgangen genoemd worden, kunnen adviseren, informeren, doorverwijzen of denken mee. Ze kennen de sociale kaart van de gemeente als geen ander. En het belangrijkste is misschien nog wel dat ze de tijd nemen en ook zonder concrete vraag graag een luisterend oor bieden. Er zijn in Brabant ongeveer 500 VOA's werkzaam via de Afdelingen, zij worden door KBO-Brabant opgeleid en bijgeschoold.

8 juridische adviseurs

Juridische helpdesk met deskundig advies

We zijn er maar wat trots op: acht gepensioneerde juristen en adviseurs die onze leden op vrijwillige basis bijstaan met het beantwoorden van vragen en het oplossen van juridische, notariële of verzekeringskwesties. In sommige gevallen zelfs tot bij de rechtbank. Bij onze helpdesk kan men terecht met vragen over erfkwesties en testament, problemen met burens, problemen met leveranciers en telefonische verkoop, AOW en pensioen, Wmo, verzekeringskwesties. Ook bestuurders van Afdelingen en Kringen kunnen een beroep doen op de kundigheid van het juridische team. Op verzoek kan bijvoorbeeld ook een oud-notaris voor een Afdeling of Kring een presentatie verzorgen over testamenten.

170 thuisadministrateurs

Belastinghulpen helpen bij aangiftes en toeslagen

KBO-Brabant biedt een belastingservice: vrijwillige belastinghulpen helpen senioren met de aangifte inkomstenbelasting, zodat men krijgt waar men recht op heeft. Ook kan men bij hen terecht voor hulp bij het aanvragen van zorg- of huurtoeslag. In Brabant helpen circa 550 vrijwillige belastinghulpen jaarlijks zo'n 20.000 senioren. De coördinatie van de belastingcampagnes ligt bij KBO-Brabant, evenals de opleiding en certificering van de belastinghulpen. Via jaarlijkse bijscholingscursussen houden we hen op de hoogte van wijzigingen in wet- en regelgeving. Onze belastinghulpen worden zorgvuldig gescreend, hebben een geheimhoudingsplicht en werken onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van onze lokale seniorenverenigingen.

550 belastinghulpen

Thuisadministrateurs ordenen administratie

Voor mensen die moeite hebben met het bijhouden van de administratie zijn er de thuisadministrateurs van onze lokale seniorenverenigingen. Discreet, zorgvuldig en op vrijwillige basis helpen zij met het op orde brengen én houden van de administratie. De thuisadministrateurs worden centraal opgeleid door KBO-Brabant en werken onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de lokale seniorenvereniging. In heel Brabant zijn er zo'n 170 werkzaam.

In Brabant helpen circa 550 vrijwillige belastinghulpen jaarlijks zo'n 20.000 mensen

Vrijwilligers van Ons Gesprek nemen levensvragen door

In 2019 zijn 11 vrijwilligers opgeleid om met mensen die daaraan behoefte hebben in gesprek te gaan over het leven in de breedste zin. Begin 2020 kwamen daar nog 9 vrijwilligers bij. De meesten van hen zijn werkzaam geweest in het sociale domein. Er zijn regionale contactpersonen aangesteld die als eerste vraagbaak fungeren aan de telefoon. Zij zullen kort informeren naar de zorgvraag. Vervolgens zoeken zij een vrijwilliger van het project die past bij degene die belt.

20 vrijwilligers levensvragen

Projecten van KBO-Brabant

Ons Vitaal Brabant in samenwerking met Avans Hogeschool

Tijdens speciale vitaliteitsdagen kunnen senioren in eigen wijk of dorp hun vitaliteit laten checken door jonge zorgprofessionals in opleiding en vrijwilligers die als zorgprofessional werkzaam waren. Zie ook hoofdstuk 5.

Toneelproject Brabant Remembers in samenwerking met Avans Hogeschool

In heel Brabant gingen oud en jong in 2019 samen op de planken en eerden zo de herdenking van onze 75-jarige bevrijding. Zie ook hoofdstuk 10.

Onze samenwerking met ANWB AutoMaatje

Lokale vrijwilligers vervoeren met eigen auto en tegen een bescheiden kilometervergoeding minder mobiele plaatsgenoten.

Ons voorlichtingsproject Veilig thuis

Op aanvraag bieden we lokale seniorenverenigingen een voorlichtingspakket in de vorm van een workshop over veilig wonen: inbraakpreventie, brandpreventie, woningaanpassing, valpreventie, domotica.

Zingeven doe je samen

Senioren staan op een bewuste manier in het leven, maar zijn soms ook zoekende. Hoe geef ik op een prettige en zinvolle manier inhoud aan mijn leven? Hoe ga ik verder na verlies?

De wereld verandert, wat doet dit met mij en hoe kan ik mee blijven doen?' Kortom: zingevingsvraagstukken. Daarbij zijn onze katholieke wortels al lang niet meer onze enige leidraad. Onze werkgroep Identiteit & Zingeving bestaat uit vrijwilligers die samen een eigentijdse invulling geven aan het begrip zingeving. De werkgroep organiseert allerlei activiteiten voor leden: abdijsdagen, lezingen, kerstconcerten, symposia over thema's als omgaan met dementie of verlies. Hierbij zijn ontmoeting en uitwisseling van ervaringen belangrijk, want zingeving deel je met anderen. In

hoofdstuk 7 staan de activiteiten die in 2019 zijn georganiseerd.

Lopende diensten en producten voor leden

Er zijn een aantal diensten en producten die we ook in 2019 rechtstreeks aan leden konden aanbieden, zoals ons ledenmagazine Ons, de digitale nieuwsbrief Ons Actueel, informatievoorziening via onze telefonische vraagbaak, website en social media, lezingen, korting en voordeel via de webshop Ons ledenvoordeel, collectiviteitsvoordeel op energie, op rijbewijskeuringen en op zorgverzekeringen (in 2019 VGZ, Aon en CZ).

Lopende diensten voor Afdelingen en Kringen

Veel tijd en aandacht gaat – terecht - naar het hart van onze organisatie, onze Afdelingen en Kringen. Dit doen het bestuur en het bureau samen met heel veel vrijwilligers. Op die manier kunnen we bergen werk verzetten! Te denken valt aan het aanbod van lezingen, het opleiden van alle hulpen (vele cursusdagen op het bureau in 's-Hertogenbosch en in de regio), het ondersteunen met administratieve systemen en websites, een juridische helpdesk, een algemene vraagbaak, training voor nieuwe bestuursleden, informatievoorziening via nieuwsbrief Ons Actueel en het besloten deel van de website speciaal voor kaderleden. Daarnaast waren er in 2019 nog verzekeringen afgesloten voor vrijwilligers en aansprakelijkheid (dit gaat per 2020 veranderen) en had KBO-Brabant voor zijn Afdelingen een collectieve regeling met Buma en Sena getroffen in verband met de rechten op muziekgebied.

Functioneren van de vereniging 2019

Onze vereniging bestond in 2019 uit 287 Afdelingen en 58 Kringen, totaal aantal leden 126.765, met een Algemeen Bestuur van negen leden. Er zijn twee commissies, Beleid en Financiën, twee werkgroepen, Identiteit & Zingeving en Leaweb, twee expertteams, Wonen en Armoede en een juridische helpdesk. Het bureau ondersteunt al deze organen met het voorbereiden van vergaderingen en alle informatievoorziening die daaraan verbonden is. In 2019 vonden de Algemene Vergaderingen van de vereniging plaats op 4 juli en 28 november. Informatie over de samenstelling van diverse organen in 2019 kunt u terugvinden op onze website: www.kbo-brabant.nl.

**Voorzitter
Leo Bisschops
is in de Koepel
Gepensioneerden
voorzitter van de
Commissie Zorg,
Wonen en Welzijn**

**Noud van Vught,
lid van het
Algemeen Bestuur,
is vanuit
KBO-Brabant
bestuurslid
bij de Koepel
Gepensioneerden**

Samenwerking met andere organisaties

Landelijk was ook in 2019 KBO-Brabant aangesloten bij de Koepel van Nederlandse Verenigingen van Gepensioneerden (KNVG) voor de belangenbehartiging met name op het gebied van pensioenen en zorg. In 2019 is de KNVG gefuseerd met de Nederlandse Vereniging van Organisaties van Gepensioneerden (NVOG). Nieuwe naam: Koepel Gepensioneerden. De vereniging is mede dankzij de aansluiting van KBO-Brabant de grootste koepelvereniging van ons land. Onze voorzitter Leo Bisschops is in deze koepel voorzitter van de Commissie Zorg, Wonen en Welzijn. Noud van Vught, lid van het Algemeen Bestuur van KBO-Brabant, is vanuit KBO-Brabant bestuurslid bij de Koepel Gepensioneerden. Ook is KBO-Brabant lid van de Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk (NOV).

Voorts neemt KBO-Brabant deel in een aantal landelijke samenwerkingsverbanden, waaronder Een tegen Eenzaamheid (voorheen Coalitie Erbij), Pact voor de Ouderenzorg, Nationaal Preventieakkoord Alcohol en de Nationale Toiletalliantie. Met de ANWB wordt samengewerkt in het mobiliteitsinitiatief ANWB AutoMaatje.

Ons goede doel: Stichting Oud in Afrika

Staar is een typische ouderdomsziekte waar we in Nederland wel raad mee weten. Hoe anders is dat in Afrika, waar onbehandelde staar leidt tot blindheid. Met een staaroperatie van 35 euro brengen we licht in de duisternis van een oudere ver weg. Donaties komen van leden van KBO-Brabant, maar ook lokale Afdelingen houden regelmatig een collecte.

Onze nieuwe website

In 2019 heeft KBO-Brabant een nieuwe, gemoderniseerde website in gebruik genomen. Een groot aantal Afdelingen, die een eigen site hebben ingericht via dit systeem, hebben in de loop van het jaar een training gevolgd om ook hun eigen websites te vernieuwen. Mede dankzij de grote inzet van de vrijwillige docenten, die de trainingen hebben gegeven, en van de webmasters van de Afdelingen en enkele Kringen, zijn bijna alle websites eind 2019 vernieuwd. Voor de webmasters is een nieuwe handleiding samengesteld. KBO-Brabant bespreekt wekelijks alle wensen, vragen en problemen met de beheerder van de website.

Onze organisatie

Leo Bisschops

Gerard Mustert

Wim van Erp

Wim Fijten

Stephan Vermeulen

Algemeen Bestuur

Leo Bisschops	Best	voorzitter
Gerard Mustert	Vught	secretaris
Wim van Erp	Liempde	penningmeester
Wim Fijten	Asten	bestuurslid
Wim Hendrikkx	Etten-Leur	bestuurslid
Jan Hoevenaars	Elsendorp	bestuurslid
Frans Maas	Berkel-Enschot	bestuurslid
Stephan Vermeulen	Bergen op Zoom	bestuurslid
Noud van Vught	Rijkevoort	bestuurslid

Regiocontactbestuurders vanuit het Algemeen Bestuur

Midden-Brabant	Frans Maas
	Gerard Mustert
Noordoost-Brabant	Wim van Erp
	Noud van Vught
West-Brabant	Wim Hendrikkx
	Stephan Vermeulen
Zuidoost-Brabant	Wim Fijten
	Jan Hoevenaars

Geestelijk adviseur

Wim Kalb	Eindhoven
----------	-----------

Wim Kalb

Frans Maas

Noud van Vught

Jan Hoevenaars

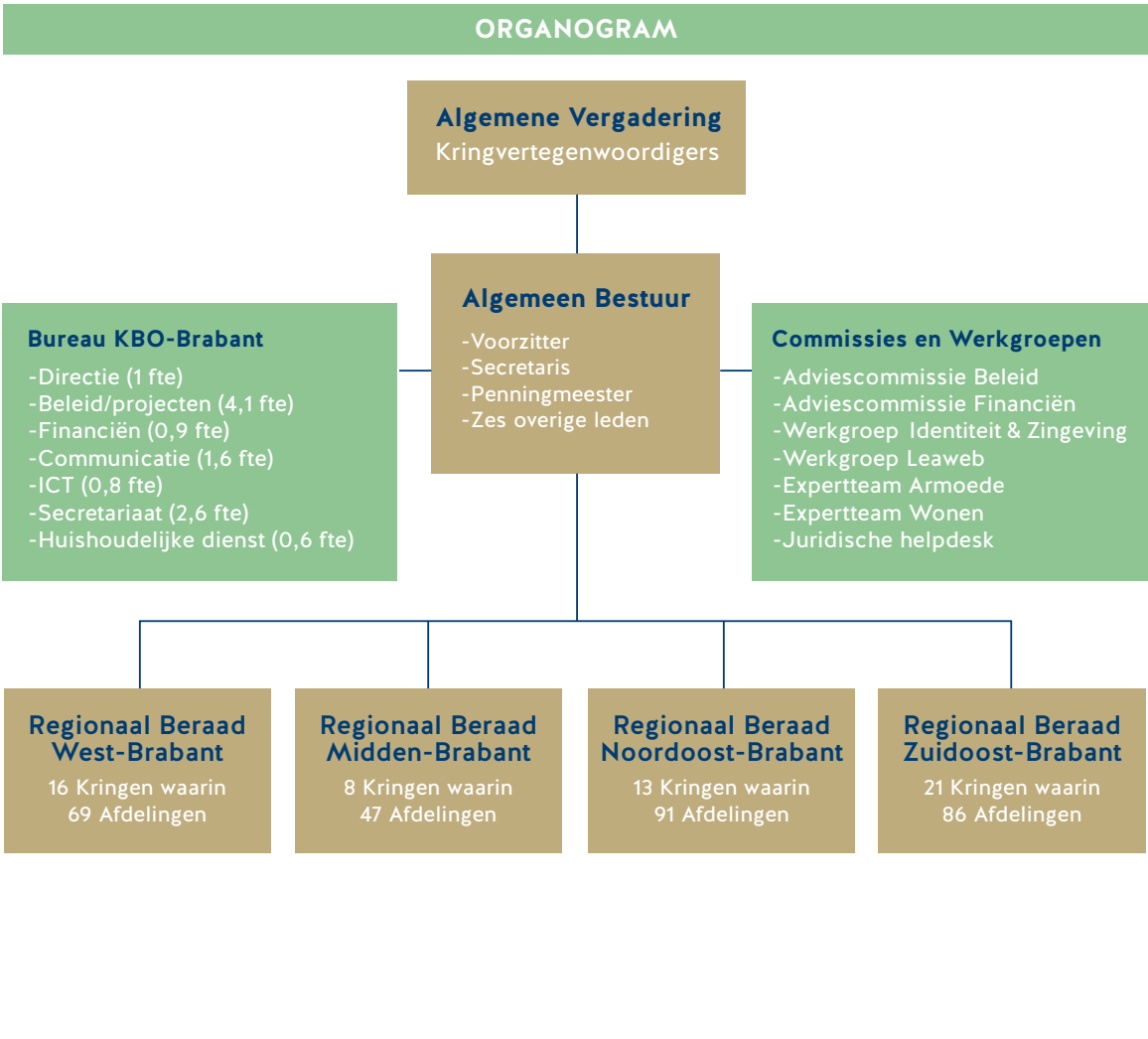
Wim Hendrikkx

Medewerkers KBO-Brabant

Wilma Schrover	directeur
Wim Kop	beleidsmedewerker
Edith Mostert	beleidsmedewerker
Marieke Pette	beleidsmedewerker
Ellen Willemsen	beleidsmedewerker
Jacquelien Cuppers	communicatiemedewerker
Eva Geelen	communicatiemedewerker
Marieke Hageman	communicatiemedewerker
Olaf Nouwens	financieel medewerker
Karen Roelofs-Vogel	ICT-medewerker
Chantal Bijnen	secretaresse
Fonsa Gosma	secretaresse
Sandra Hulsenboom	secretaresse
Loes Aalten	huishoudelijk medewerker

Op 10 januari 2020 is onze Wim Kop helaas overleden. We moesten het al anderhalf jaar zonder hem stellen als collega, plaatsvervangend directeur, beleidsmedewerker, probleemoplosser, ondersteuner en projectleider, maar nu voortaan ook als dierbare vriend. We zullen hem missen.

Dit is een selectie van foto's uit ledenmagazine Ons 2019, rubriek Ons Kloppend Hart, waarbij activiteiten van Afdelingen zijn gefotografeerd

TOTAAL AANTAL KRINGEN, AFDELINGEN EN LEDEN

Regio's	Aantal Kringen	Aantal Afdelingen	Aantal Leden 2017	Aantal Leden 2018	Aantal Leden 2019
▶ Regio West-Brabant	16	69	24.976	24.846	24.391
▶ Regio Midden-Brabant	8	47	23.425	23.287	23.104
▶ Regio Noordoost-Brabant	13	90	40.076	39.825	39.992
▶ Regio Zuidoost-Brabant	21	85	40.279	39.979	39.278
▶ Totaal	58	291	128.756	127.937	126.765

Het aantal leden is gemeten op 1 januari van elk jaar

Financiële gegevens

In het verslagjaar 2019 zijn de op basis van het werkplan 2019 voorgenomen activiteiten goeddeels uitgevoerd. Er zijn een aantal verschillen te constateren tussen begroting en realisatie, nader toegelicht in het financieel verslag. Deze verschillen hebben ertoe geleid dat het saldo resultaat over 2019 uiteindelijk 27.053 euro negatief was.

Het eigen vermogen van KBO-Brabant aan het einde van het verslagjaar bedraagt 891.236 euro. Van dit eigen vermogen is 283.198 euro opgenomen in bestemmingsreserves. Voorgesteld wordt het negatief exploitatieresultaat 2019 ad 27.053 euro geheel ten laste van het eigen vermogen (kapitaal) te brengen.

BALANS PER 31 DECEMBER 2019 (IN EURO'S)

ACTIVA	31 december 2019	31 december 2018
Vaste activa		
Materiële vaste activa	147.960	155.084
Financiële vaste activa	1.498	1.498
Totaal vaste activa	149.458	156.582
Vlottende activa		
Vorraden	5.209	3.517
Vorderingen	65.927	166.296
Liquide middelen	882.272	941.533
Totaal vlottende activa	953.408	1.111.346
Totaal	1.102.866	1.267.928
PASSIVA	31 december 2019	31 december 2018
Kapitaal	635.091	635.091
Bestemmingsreserves	283.198	302.198
	918.289	937.289
Te bestemmen resultaat	-27.053	0
Voorzieningen	18.895	17.145
Kortlopende schulden	192.735	313.494
Totaal	1.102.866	1.267.928

STAAT VAN BATEN EN LASTEN (IN EURO'S)

BATEN	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Contributies	1.512.307	1.526.408	1.526.290
Projectsubsidies	163.748	268.208	39.446
Diverse opbrengsten	87.198	45.000	24.079
Financiële inkomsten	0	1.000	231
Totale baten	1.763.253	1.840.616	1.590.046
LASTEN			
Personeelkosten	870.381	850.000	887.233
Afschrijvingen materiële vaste activa	13.144	0	0
Voor onze leden	237.343	212.000	252.680
Voor onze Afdelingen en Kringen	402.498	437.000	283.807
Opleidingen	851	6.000	2.499
Functioneren van de vereniging	167.386	181.500	160.430
Collectieve belangenbehartiging	14.724	9.000	13.072
Inkomen en werk van senioren	27.902	8.500	7.948
Wonen, mobiliteit, zorg en welzijn	59.300	125.208	19.423
Identiteit en zingeving	15.777	17.000	7.671
Totaal van som der kosten	1.809.306	1.846.208	1.634.763
Totaal	-46.053	-5.592	-44.717
Vrijval uit bestemmingsreserve	19.000	-	146.412
Totaal van netto resultaat	-27.053	-5.592	101.695

Afsluiting

Dit jaarverslag heeft een andere vorm dan u de afgelopen jaren van ons gewend was: meer in lijn met onze andere communicatie-uitingen, zoals de website en ledenmagazine Ons. Ook kiezen we ervoor om met name de hoogtepunten van het jaar uit te lichten, aangevuld met de belangrijkste diensten die KBO-Brabant levert aan leden, de vereniging en Afdelingen & Kringen. Niet alles wat wij doen komt hier aan bod.

Gegevens als aantallen leden per Afdeling en de samenstelling van werkgroepen en commissies staan niet meer in de bijlagen van het verslag, maar bieden we aan op de website: www.kbo-brabant.nl

Wij hopen dat u genoeg heeft beleefd aan deze terugblik op ons verenigingsjaar 2019.

KBO-Brabant
Belangenvereniging van senioren

